

1. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/2789-14>.
2. Шаповал І.Г. Насилля у сім'ї як суспільне явище. – Молодий вчений, 2016 – 3 с. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/4/116.pdf>
3. Запобігання насильства в сім'ї / Під заг. ред. А.В.Довженко, А. Й. Присяжнюк, В. А. Ганцюра. – К. : ТОВ НОВА, 2004. – 136 с.
4. NationalCoalitionAgainstDomesticViolence (NCADV) URL: <http://www.ncadv.org>.
5. Стаття з Інтернету URL: http://ipress.ua/news/u_brytanii_zhinku_vpershe_zasudyly_za_domashnie_nasylstvo_252361.html.

Гудіна Я.І.

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент
кафедри кримінально-правових
дисциплін, к.ю.н.*

Скок О. С.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Злочинність неповнолітніх та молоді залишається непоборною протягом декількох століть, а наприкінці минулого ХХ ст. відмічено її зростання. Основна причина такого явища полягає в тому, що розвиток значної частини неповнолітніх часто відбувається у дуже несприятливих економічних, соціальних та побутових умовах.

У всі часи законодавці по-різному вирішували питання про особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Злочинність неповнолітніх постійно привертає до себе особливу увагу вчених та практиків. На сьогодні це зумовлено тим, що неповнолітні завжди визнавалися злочинцями особливого роду і становлять одну з найбільш кримінально уражених верств населення.

За статистичними даними Генеральної прокуратури України у 2014 році було зареєстровано 7467 злочинів, вчинених неповнолітніми особами або дорослими у співучасті з неповнолітніми, у 2015 році – 7171, у 2016 році – 5230, у 2017 році – 5680, за 11 місяців 2018 року – 4352. Кількість таких злочинів в загальній структурі злочинів за останні 5 років складає в середньому 1,09 %.

Згідно ст. 22 КК України, а саме частини 1 [1], кримінальній

відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося 16-ть років. Для осіб, які вчинили злочини у віці від 14-ти до 18-ти років, є певні особливості. Вони виражені у тому, що в чинному КК України вітчизняний законодавець чітко визначив кримінально-правові норми, тобто, види складів злочину, за вчинення яких відповідальність настає з 14-ти років. До них, відповідно до положень ст. 22 ч. 2 КК України, відносяться: умисне вбивство (статті 115-117), посягання на життя державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, представника іноземної держави (статті 112, 348, 379, 400, 443), умисне тяжке тілесне ушкодження (стаття 121, частина 3 статей 345, 346, 350, 377, 398), умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (стаття 122, частина 2 статей 345, 346, 350, 377, 398), диверсію (стаття 113), бандитизм (стаття 257), терористичний акт (стаття 258), захоплення заручників (статті 147 і 349), звалтування (стаття 152), насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом (стаття 153), крадіжку (стаття 185, частина 1 статей 262, 308), грабіж (статті 186, 262, 308), розбій (стаття 187, частина 3 статей 262, 308), вимагання (статті 189, 262, 308), умисне знищення або пошкодження майна (частина 2 статей 194, 347, 352, 378, частини 2 та 3 статті 399), пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (стаття 277), угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна (стаття 278), незаконне заволодіння транспортним засобом (частини друга, третя статті 289), хуліганство (стаття 296) [1].

Відповідно до ст. 97 КК України [1], неповнолітній, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості, може бути звільнений від кримінальної відповідальності, якщо його виправлення можливе без застосування покарання. У цих випадках суд застосовує до неповнолітнього примусові заходи виховного характеру, передбачені ч. 2 ст. 105 КК України [1].

Отже, звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності є можливим за наявності двох обставин: 1) якщо неповнолітній вчинив злочин, який за ч. ст.12 КК України [1] визначається злочином невеликої тяжкості; 2) якщо є можливість виправлення такого неповнолітнього без застосування покарання. Основні види покарань для неповнолітніх визначені в ст. 98 КК України [1], а саме: 1) штраф; 2) громадські роботи; 3) виправні роботи; 4) арешт; 5) позбавлення волі на певний строк.

До неповнолітніх, говориться у ч.2 ст.98 КК України [1], можуть бути застосовані додаткові покарання у вигляді: 6) штрафу, 7) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Визначені в законі види покарань щодо неповнолітніх дозволяють

повніше враховувати вік таких осіб, їх положення в суспільстві та реальні можливості прищеплення законослухняної поведінки.

Таким чином, в КК України в XV розділі Загальної частини закріплені особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. У цьому розділі передбачені лише особливі, більш гуманні умови (порівняно з дорослими злочинцями) кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх, які вчинили злочин, а саме: 1) за певних умов допускається можливість звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності із застосуванням до нього примусових заходів виховного характеру; 2) скорочено види покарань та обмежено строки і розмір встановлених покарань порівняно зі строками і розміром покарань до дорослих злочинців; 3) визначено умови, за яких можливим є звільнення неповнолітніх від відбування покарання із застосуванням до них примусових заходів виховного характеру; 4) встановлено можливість застосування за наявності певних обставин умовно-дострокового звільнення від покарання незалежно від тяжкості вчиненого злочину; 5) встановлено більш короткі строки (порівняно зі строками для дорослих злочинців) щодо давності притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності та виконання обвинувального вироку і щодо погашення та зняття судимості з неповнолітніх злочинців.

1. Кримінальний кодекс України (від 05.04.2001 року)(станом на 20.12.2018 р.). Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Шалгунова С. А. Злочинний спосіб життя, кримінальне середовище і проблеми насильства / С. А. Шалгунова // Актуальні питання підвищення ролі громадськості в процесі виправлення осіб, які відбувають покарання в органах та установах Державної кримінально-виконавчої служби України : Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції (Чернігів, 15 квітня 2008 р.). – Чернігів: Чернігівський юридичний коледж Державного департаменту України з питань виконання покарань, 2008. – С. 70–75.

3. Бурдін В. М. Особливості кримінально-правової відповідальності неповнолітніх в Україні // Бюлетень Міністерства Юстиції України. – 2004. – № 1. – С. 62-72.

4. Кримінальне право України. Загальна частина : Підручник. / Ю. В. Александров, В. І. Антипов, О. О. Дудоров та ін. – Вид. 4-те, пререробл. та допов. / За ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – К.: Атіка, 2008. – 376 с.

5. Архівні вирок у кримінальних справах та провадженнях по злочинах, вчинених особами, які не досягли віку 18 років. за 2006–2018 рр. // Державний реєстр судових рішень. Офіційний сайт : Верховний Суд України, 2011. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.reyestr.scourt.gov.ua>.